

GRAĐEVINARSTVO

Niskogradnja čeka oživljavanje radova na autoputu

MAGAZINE

Broj 239 > Godina X > 6. juni/lipanj 2016. > Cijena 10 KM

business

STATISTIKA

Bh. ulaganja vani
sustižu strane
investicije u BiH

IZVOZNICI

Jestivo ulje
iz BiH i na
kineskom tržištu

INTERVJU

AMIR SOFIĆ,
predsjednik Udruženja
profesionalnih rizik
menadžera u BiH

REGIJA

Žene u biznisu
su otvorenije
za promjene

Poslovna klima još na
dnu političkih prioriteta

Upravljanje rizicima je ključ stabilnosti bankarskog sektora

Globalna ekspanzija upravljanja rizikom nije zaobišla ni našu zemlju, gdje od 2013. godine djeluje i *Udruženje profesionalnih rizik menadžera u BiH*. U razgovoru za *Business magazine*, Amir Softić, predsjednik *Udruženja* i izvršni direktor *Sparkasse Bank BiH*, kroz prizmu rizik menadžera govori o glavnim izazovima s kojima se suočavaju evropsko i domaće finansijsko tržište.

Razgovarao Armin Zeba

Mada upravljanje rizikom datira još iz sredine prošlog stoljeća, svoju punu globalnu ekspanziju ta oblast menadžmenta doživjela je tek u posljednjih nekoliko godina, nakon posljednje recesije izazvane slomom američkog finansijskog tržišta, koji je prvenstveno bio posljedica upravo odsustva tog segmenta u kreditnim aktivnostima tamošnjih bankarskih grupacija. Poučene tim negativnim iskustvom, finansijske institucije posljednjih godina posvećuju sve veću pažnju upravljanju rizicima, a taj trend polako zahvata i našu zemlju, gdje već nešto manje od tri godine djeluje i *Udruženje profesionalnih rizik menadžera u Bosni i Hercegovini*. Predsjednik *Udruženja* je Amir Softić, izvršni direktor *Sparkasse Bank BiH*, koji u razgovoru za *Business magazine* analizira evropsko i domaće finansijsko tržište kroz prizmu rizik menadžera.

BM: Šta su osnovni ciljevi *Udruženja*, odnosno motivi za njegovo formiranje?

SOFTIĆ: *Udruženje* je osnovano u septembru 2013. godine kroz *USAID* projekt *Partnerstvo za unapređenje ekonomskih reformi (PARE)*. Naš osnovni cilj jeste stvaranje samoodržive rizik asocijacije koja je fokusirana na promoviranje visokih standarda upravljanja rizicima u finansijskom sektoru BiH. Nedavna globalna finansijska kriza otvorila je pitanje o korisnosti priznatih ekonomskih modela u predviđanju i objašnjenju finansijskih i ekonomskih šokova. U osnovi svake finansijske krize, dominantnu ulogu ima kriza bankarskog sektora.

želja za bogatstvom i povećanjem profita, putem nekontroliranog kreditiranja i rizičnih proizvoda, ukazala nam je da je nivo znanja o finansijskama i upravljanju rizicima još uvijek na relativno niskom nivou. Upravo zbog toga, *Udruženje* ima za cilj postati okosnica razvoja i unapređenja sistema upravljanja rizicima u finansijskim institucijama i jedan od nezaobilaznih faktora u kreiranju regulatornog okvira koji će obezbijediti dugoročnu stabilnost bankarskog sektora i njegovu otpornost na finansijske šokove.

BM: U kojoj mjeri je *Udruženje* zaokružilo svoj unutrašnji ustroj i šta je trenutno u fokusu njegovih aktivnosti?

SOFTIĆ: *Udruženje* je u potpunosti izgradilo infrastrukturu neophodnu za uspješno ostvarenje zacrtanih ciljeva i efikasno provođenje planiranih aktivnosti. Međutim, osim osnovne organizacione strukture, za nas je veoma bitno da naši članovi, pored stručnih kvaliteta, budu primjer moralnog i odgovornog djelovanja u svojim finansijskim institucijama. U tom smislu, mi posebnu pažnju posvećujemo razvoju kodeksa etičkog ponašanja i djelovanja. Jednostavno, ne može svako postati član *Udruženja*.

Ono što je najvrednije, jeste činjenica da smo mi za relativno kratko vrijeme postali prepoznatljivi po načinu djelovanja, stručnosti i našem jedinstvu, neovisno iz kojih banaka dolazimo.

Naš osnovni fokus jeste podizanje kvaliteta segmenta upravljanja rizicima. To je snaga *Udruženja* koje danas ima 21 institucionalnog člana i 75 profe-

sionalnih članova. Posebno smo ponosni na činjenicu da je naš rad prepoznat od svjetski renomiranih organizacija.

Kada govorimo o fokusu našeg djelovanja, prioriteti su podijeljeni na četiri osnovne oblasti - edukaciju i usavršavanje profesionalaca i institucija iz svih segmenata upravljanja rizicima u BiH, program certificiranja profesionalnih rizik menadžera, uz zajedničko certificiranje sa *GARP*-om (*Globalna asocijacija stručnjaka za rizike*), učešće u pripremi donošenja zakona o bankama u BiH i novog regulatornog okvira te predlaganje izmjena i dopuna postojećih zakonodavnih okvira kroz stručne komisije *Udruženja banaka BiH*, uz zajednički dijalog sa entitetskim agencijama za bankarstvo.

BM: Koliko je u BiH do sada uopće bila prepoznata uloga rizik menadžera i koliko se situacija u tom smislu promijenila od osnivanja *Udruženja*?

SOFTIĆ: U praksi, prepoznavanje rizika često predstavlja kritičan problem i visoko je zavisano od osposobljenosti rizik menadžera. Zbog toga, upravljanje rizicima jeste kontinuirani proces reduciranja rizika poslovanja i vezan je za način kako kompanije aktivno selektuju vrste i nivoe rizika da bi ih pravilno predviđale. Upravo zbog toga, upravljanje rizicima danas predstavlja ključni segment zaštite finansijskog tržišta od negativnih konjuktivnih ciklusa, odnosno značajnog gubitka kapitalne supstance, što u krajnjoj mjeri određuje i našu ekonomsku stabilnost. Kao takav, segment upravljanja rizicima je široko prepoz-

**Na dobrom smo
putu da podignemo svijest
o značaju upravljanja rizicima,
konstatira Softić**

nat kao najkreativnija snaga na svjetskom finansijskom tržištu uopće.

Kada je u pitanju BiH, evidentno je da se ova oblast najviše razvila u okviru bankarskog sektora, ne toliko u okviru sektora osiguranja i leasinga. Razlozi za ovakvu situaciju su dominantno vezani i za sam regulatorni okvir, ali i za prirodu poslovanja. Ipak, evidentno je da svijest o važnosti upravljanja rizicima u kreiranju otpornosti finansijskih institucija sve više raste i u BiH, neovisno o samom regulatornom okviru. Najbolje prakse upravljanja rizicima su kroz rad internacionalnih banaka već prisutne i na našem tržištu, a svjedoci smo da se i u oblastima leasinga i osiguranja stvaraju okviri za primjenu ovih najboljih praksi.

U tom smislu, *Udruženje* je kroz održavanje brojnih seminara, čije su teme bile vezane za najnovija dostignuća i standarde upravljanja rizicima, nesumnjivo osvježilo ponudu specijalističkih trening programa.

Generalno, mislim da smo na dobrom putu da dodatno podignemo svijest o značaju segmenta upravljanja rizicima u finansijskim institucijama. Međutim, s obzirom na to da je novi regulatorni okvir *Evropske centralne banke* zasnovan na makroprudentalnom konceptu jačanja otpornosti finansijskih institucija na finansijske šokove, to nas dovodi do jedne apsurdne pozicije, koju niti nova monetarna politika Evropske unije ne može efikasno riješiti. Sa jedne strane, likvidnost bankarskog sektora, dakle potencijal za monetarnu kreditnu ponudu novca, nije više upitna, ali, sa druge strane, jačanje standarda upravljanja rizicima značajno efektuira tu ponudu. S obzirom na to da kreditna ponuda determiniše poslovni ciklus, to može imati negativne posljedice na rast realnog sektora, posebno malih i srednjih preduzeća, čija je elastičnost na konjunkturalne oscilacije i najveća.

To može biti problem za male, relativno zatvorene ekonomije, kao što je BiH. U tom smislu, otvara se pitanje važnosti uspostavljanja standarda upravljanja rizicima i u realnom sektoru, koji bi umanjili rizike finansiranja projekata i na taj način po-

većali kreditnu aktivnost banaka prema SME segmentu (mala i srednja preduzeća), koji predstavlja generator povećanja zaposlenosti u malim ekonomijama.

BM: Kada je riječ konkretno o bankarskom sektoru, gdje se kriju najveće opasnosti, odnosno eventualne sistemske manjkavosti i koliko ih ustvari sami rizik menadžeri mogu ublažiti?

SOFTIĆ: Bumovi i padovi u kreditnoj aktivnosti su primarni faktor koji utiče na veličinu realnih varijabli, a što je vezano za "Hipotezu o finansijskoj nestabilnosti" (Hyman Minsky), čiji teorijski argument polazi od same prirode kapitalističke ekonomije sa skupim kapitalom i sofisticiranim finansijskim sistemom.

S ciljem ostvarivanja sve većih profita, banke su zanemarile važnost novčanih tokova kompanija, koristeći različite finansijske inovacije i rizične proizvode, što je jedan od osnovnih razloga nastanka finansijske nestabilnosti. Slabosti funkcioniranja bankarskog sistema i ugrožavanje njegove otpornosti, opredijelilo je kreatore ekonomske politike u razvijenim zemljama na mjere kojim se u prvi plan stavljaju stabilnost bankarskog sistema, kroz rizikom bazirane kapitalne zahtjeve i tražnju za obezbjeđenjem značajne likvidnosti banaka.

Za BiH je sada ključno usklađivanje sa novim regulatornim okvirima EU. Samo preko jednoobraznih okvira i standarda supervizije obezbjeđuje se stabilnost sektora u cjelini, neovisno o veličini banaka.

Mi često zaboravljamo činjenicu da sistemska važnost pojedinih banaka nije samo vezana za veličinu rizikom ponderisane aktive, već i za nivo depozita koji su u njoj deponovani - a primarna odgovornost bankara jeste zaštita depozitara. Zato BiH hitno treba jednoobrazni snažniji regulatorni i supervizijski okvir. To podrazumijeva i nove modele regulacije, koji će se bazirati na snažnijoj ulozi u kreiranju regulatornih principa za adekvatno pokriće očekivanih gubitaka, sa jedne strane, i stvaranja okvira za smanjenje ukupne nelikvidnosti realnog

Proaktivno djelovanje

BM: Sa pozicije rizik menadžera, kako gledate na aktuelnu bankarsku krizu u RS - da li su se i na koji način ta dešavanja mogla predvidjeti i preduprijediti?

SOFTIĆ: Ukratko, mislim da su izvori problema vezani za dva osnovna razloga. Prvi je u samom djelovanju i radu menadžmenta pojedinih banaka i nedostatku adekvatnog sistema za upravljanje rizicima. Drugi problem je dominantno vezan za način same supervizije i prepoznavanje ranih upozoravajućih signala u slabostima procjene rizičnosti aktive u odnosu na rizikom nosive kapacitete. Rizicima se treba baviti i prije nego što se negativno odraze na profitabilnost i stabilnost banke, promjenom pristupa sa reaktivnog na proaktivno djelovanje, tako što će se rizici prepoznati u ranim fazama, uz obavezno uspostavljanje osnovnog regulatornog okvira, koji će insistirati na anticipiranju budućih mogućih negativnih događaja, kroz razvijanje internih izračuna kapitalne adekvatnosti i stres testova.

tržišta i volumena neprihodujućih kredita, sa druge strane

BM: Na različite šokove nije imun ni bankarski sektor Evropske unije – koji su najveći rizici s kojim se on trenutno suočava?

SOFTIĆ: Nesporno je da se EU suočava sa veoma bitnim izazovom. Sa jedne strane, jačanje kapitalne osnove i likvidnosti banaka postaje "qonditio sine qua non" (neophodan uvjet) stabilnosti finansijskog sektora EU.

Jačanjem kvaliteta i nivoa kapitalne strukture, jačanjem standarda likvidnosti i, konačno, implementacijom regulativa koje imaju za cilj vraćanje povjerenja u finansijski sektor EU, obezbjeđuje se dugoročna finansijska stabilnost banaka zemalja članica EU. Na ovaj način, EU se u budućnosti može efikasno oduprijeti potencijalnim finansijskim šokovima i krizama.

Sa druge strane, značajno reduciranje kreditnih aktivnosti banaka, sa ciljem da se fokus stavi

na kreditiranje investicionih ciklusa nižeg procijenjenog rizika, za koji banke moraju alocirati manje svog ekonomskog kapitala, može usporiti ekonomski rast i smanjenje agregatnog outputa. Ovo može voditi u određene recesione cikluse, posebno u zemljama koje su zaduženije i čiji je iznos javnog duga približan ili veći od *Mastrihtskim sporazumom* dozvoljenog nivoa od 60 posto.

U tom smislu, možemo konstatirati da je kroz nove regulacije proces jačanja finansijskog sektora EU evidentan kroz tri osnovna elementa - jačanje kapitalne snage banaka, jačanje likvidnosne pozicije banaka i bolju superviziju i kontrolu cjelokupnog finansijskog sektora, čime se vraća povjerenje u njega.

Osnovni izazov koji u budućnosti stoji pred EU, jeste da se uspostavi strategija optimalnog odnosa između jačanja finansijskog sektora i negativnih utjecaja na agregatni rast ekonomija zemalja članica EU.

BM: Gdje je u toj priči Bosna i Hercegovina – kako se na nju mogu odraziti navedeni evropski izazovi?

SOFTIĆ: Kada govorimo o BiH, već ustaljena teza da je bankarski sektor u BiH adekvatno kapitaliziran i da je trenutni nivo nekalitetnih kredita realan, morat će dobiti svoju potvrdu kroz punu implementaciju EU regulatornog okvira. S obzirom na potrebu značajnijih kapitalnih amortizera za sprečavanje očekivanih i neočekivanih gubitaka, evidentno je da je za očuvanje dugoročne stabilnosti bankarskog sektora neophodan unificiran regulatorni i supervizijski okvir.

Fragmentiranost bilo kojeg bankarskog sektora nam je, kroz primjer EU, ukazala na sve osnovne izvore krize.

Dodatno, određena koncentracija bankarske aktive može biti prirodna posljedica novog regulatornog okvira i supervizorskog pristupa u BiH, a što može imati pozitivan efekat na kreditnu aktivnost banaka. **B**

Bosna | Hercegovina/ www.suton.ba • Hrvatska/ www.sutongraf.hr • Crna Gora/ www.sutonprint.me

Mi tiskamo vaš časopis.
Kozmetiku proizvode drugi.

SUTON
grafička industrija